

ROLNIK

ORGAN C. K. GALICYJSKIEGO TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO

wychodzi w każdą sobotę

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką pocztową:
w Państwie Austriackiem.

rocznie 8 koron. | półrocznie 4 koron.

W Rosyi rocznie 5 rubli sr. — W W. Księstwie Poznańskim 3 talary.

Członkowie galic. Tow. gospodarskiego płaćący 10 K. wkładki rocznej, otrzymują „Rolnika“ bezpłatnie.

Ogłoszenia zamieszcza się za opłatą 15 h. od wiersza trzy razy łamanego, drobnym drukiem, albo za jego miejsce.

Przy częstszym inserowaniu oraz przy ogłoszeniach większych, znaczny rabat.

Ogłoszenia przyjmuje: Agencja Ogłoszeń, Lwów, pasaż Hausmanna 9.

Manuskryptów niemieszanych nie zwraca się.

Reklamacje uwzględnia się tylko do wyjścia numeru następnego.

Przedruk bez podania źródła niedozwolony.

Redakcyja i Administracyja „Rolnika“ ul. Stowackiego 1. S. II. piętro.

TREŚĆ:

Odezwa do P. T. Rolników; Z Komitetu c. k. Tow. Gospodarskiego galicyjskiego. — Kilka ciekawych wyników nawożenia pól i łąk; Józef Mikułowski-Pomorski. — Wartość melasy z torfem jako paszy. — Nowe wirówki do mleka „Mélotte“ z fabryki maszyn rolniczych H. Cegielskiego Tow. akc. w Poznaniu — Kronika. — Pytania i odpowiedzi. — Wiadomości handlowe.

ODEZWA

do P. T. rolników.

Upraszamy niniejszem o łaskawe nadesłanie próbek żyta z tego rocznego zbioru, a mianowicie po około 1½ litra ziarna młóconego cepami, niemłynkowanego i tylko z plew odczyszczzonego. Próbki adresować należy do **krajowej Stacji botaniczno-rolniczej we Lwowie, ul. Badenich 1. 7**, podając przy każdej z nich miejscowość, powiat, jakoteż nazwę odmiany żyta.

Próbki te są potrzebne dla ważnej, produkcyjnej naszej rolną obchodzącej sprawy, upraszamy przeto o jak najliczniejsze przesyłki.

Z Komitetu c. k. Tow. Gospodarskiego galicyjskiego.

Kilka ciekawych wyników nawożenia pól i łąk.

Zanim obszerniejsze sprawozdanie stacyi chemiczno-rolniczej w Dublinach przedstawi wyniki ostatnich przeprowadzonych prób, pospieszamy zapoznać czytelników „Rolnika“ z kilkoma doświadczeniami roku przeszłego i bieżącego. Może dla niejednego będą one zachętą do podjęcia prób z zastosowaniem nawozów sztucznych pod oziminy. Rok bieżący, gdzie wskutek braku słomy i paszy tak wiele gospodarstw cierpi na niedostatek obornika, zwróci niejedną myśl w tym kierunku: gdybym był pewny, że nawóz sztuczny, kupny,

będzie dobrze działał, nie miałbym kłopotu, z obsiewem ozimin. Otóż dalszym ciągiem tej myśli winno być uznanie doniosłości wszelkich prób nawozowych nawet w tych wypadkach, gdy gospodarz na razie nie widzi potrzeby stosowania nawozów sztucznych. Gospodarstwo dziś bez dokupna nawozów jutro może stanąć w obec konieczności zasilenia swych pól towarem handlowym, a wówczas bez poprzednich prób — jest to gra w loteryę, połączona z częstą przegraną.

I.

Z Wierzbnej koło Jarosławia.

Zaczynam od Wierzbnej. W r. 1899 założoną tam została ferma doświadczalna. Wyniki pierwszego roku (pole było w drugim roku po oborniku i świeżo drenowane) nie dały pozytywnych wskazówek, tak, że wstrzymał się od ich ogłoszenia.

W r. 1900 mieliśmy klęskę i wymarznienie koni czyny. Na jej miejsce posiany zbyt późno bobik, rozwinął się bardzo lichy.

Natomiast na pszenicy, burakach i jęczmieniu widocznym był znakomicie wpływ nawozów. Na działkach bez obornika zebrano buraków w 90 q. Na saletrze, superfosfacie i kainicie zebrano 177 q., to jest tyle, co na działkach obok nawożonych obornikiem. Jakkolwiek koszt nawożenia był pokaźny, bo około 53 koron na morg, to jednak te 87 q. buraków zebrane więcej nietylko że zapłaciły nawożenia, ale jeszcze pozostało co najmniej 65 koron w zarobku.

Na pszenicy również skutek nawożenia objawił się dodatnio podnosząc na wielu poletkach plon o mniej więcej 250 kg. ziarna i dwa razy tyle słomy na morgu. Przy wszystkich roślinach gleba okazała się specjalnie wrażliwą na kwas fosforowy, w następnej linii i słabiej na potas, saletra działała ale nie nadzwyczajnie.

Specjalnie atoli interesuje nas na tem miejscu niwa jęczmienna.

nawożenie	plon z morga w kilogram.			
	bezsaletry		na saletrze	
	ziarna	słomy	ziarna	słomy
1. bez nawozu	982	1043	1189	1350
2. Superfosfatem	1358	1335	1427	1520
3. Kainitem	1052	1151	1277	1462
4. Superfosfatem i kainitem	1220	1151	1415	1761
5. Tomasyną i kainitem	1220	1381	1485	1807

Odliczając zwyżkę plonu i ziarno po 11 koron, a słomę po 2 korony (brak słomy w roku ubiegłym usprawiedliwia tę cenę) za 100 *kg.* otrzymujemy następujący rachunek:

przy nawożeniu	wartość zwyżki plonu	
	bezsaletry	na saletrze
1. Bez nawozu	—	28.94 K.
2. Superfosfatem	47.22 K.	59.54 „
3. Kainitem	13.16 „	40.85 „
4. Superfosfatem i kainitem	28.36 „	62.01 „
5. Tomasyną i kainitem	32.96 „	70.64 „

odliczając kosztą nawożenia od wartości zwyżki plonu otrzymujemy następujące wyniki finansowe.

przy nawożeniu	bez saletry		i na saletrze	
	zysk lub strata	koszt nawożenia na morg	zysk lub strata	koszt nawożenia na morg
1. Bez nawozu	—	—	2 06 K.	31 00 K.
2. Superfosfatem	4 09 K.	24 80 K.	13 74 „	55 80 „
3. Kainitem	6 68 „	7 50 „	12 42 „	38 50 „
4. Superfosfatem i kainitem	3 97 „	32 30 „	1 27 „	63 30 „
5. Tomasyną i kainitem	0 72 „	33 70 „	5 94 „	64 70 „

Jakkolwiek podniesienie plonów było bardzo znaczne, to jednak finansowo rzecz, jak widzimy, przedstawia się niezbyt zachęcająco, bo pokrytymi zostały ledwie koszty nawożenia a więc na tej podstawie trudnoby było kogoś zachęcać do naśladowania. Postać rzeczy zmienia się, jeśli weźmiemy pod uwagę rok bieżący. W jęczmień wsianą była koniczyna przed dwoma tygodniami ścięto ją i zważano, a plon przedstawia się jak następuje: działy nawożone saletrą (pod jęczmień) nie wykazują w koniczynie żadnych różnic w porównaniu z działem środkowym, nie nawożonym saletrą co było zresztą do przewidzenia. wobec tego traktujemy pasy nawożone jednakowo superfosfatem, kainitem i tomasyną jako jedno poletko mające zatem obszaru 750 m², przy obliczaniu bierzemy za podstawę założenie oparte na dawniejszych próbach, że ze 100 *kg* młrej koniczyny zebrano 16 do 19 *kg.* suchej.

	zebrano I. pokosu z morga	Zwyżka plonu
1. bez nawozu zebrano z morga suchej koniczyny	19.72 <i>q</i>	—
2. na superfosfacie „	24.55 „	4.83 <i>q</i>
3. na kainicie „	19.57 „	—
4. na superfosfacie i kainicie	27.47 „	7.75 „
5. na tomasynie i kainicie	26.78 „	7.06 „

licząc po 4 korony za 100 *kg* koniczyny czysty zysk wynosi 25 do 31 koron na morgu.

Od tego naturalnie odliczyć wypada mały niedobór powstały przy jęczmieniu w r. ubiegłym. W każdym razie były przy koniczynie pod którą specjalnie nie nie nawoziliśmy, wynosi już dzisiaj 50 do 60 koron na morgu. I nie mamy skutku na samym kainicie, bardzo zaś mały skutek na samym kwasie forforowym, dopiero łączne użycie kainitu z superfosfatem lub tomasyną dały tę wielką zwyżkę plonu. Wynik ten jest zupełnie pewnym, jednobrzmiącym na wszelkich parcelach nawożonych odpowiednio do potrzeb gleby i wymagań koniczyny. Możemy oczekiwać, że i przy drugim pokosie wystąpią podobne różnice, a gdyby nawet nie wystąpiły gdybyśmy na innym punkcie byli mniej szczęśliwi nie otrzymali żadnych ważniejszych dla praktyki wyników, to jednak wynik otrzymany przy pierwszym pokosie jużby całkowicie wynagrodził trud poniesiony na kilkoletnie próby.

Gleba fermy w Wierzbnej jest typową glinką łosową, stanowiącą lepsze gleby okolicy Jarosławia: przedstawia się przeciętnie co do swej siły nawozowej i warunków wilgoci. To powinno zachęcać do powtórzenia opisywanej tu przez nas próby w jak największej liczbie miejscowości i to nie w innej formie, jak dając nawóz fosforowo-potasowy pod pszenicę lub jęczmień, w które przychodzi koniczyna.

Dawka 300 *kg.* kainitu i 500 do 200 *kg.* superfosfatu lub 200 do 300 *kg.* tomasyny na morg jest tą, którą byśmy dla prób polecali (dok. nast.)

Józef Mikułowski-Pomorski.

Wartość melasy z torfem jako paszy.

Od kilku lat figuruje w szeregu materiałów pokarmowych mieszanina mialu, zrobionego z brunatnego torfu mchowego z melasą pod nazwą Torfmelasse. Wynałazca Torfmelasy, p. W. Schwartz z Hannoveru starał się oczywiście nadać odkryciu swemu jak najwięcej rozgłosu w pismach periodycznych i w broszurach, wyrobił sobie państwowy niemiecki patent (Nr. 79932), przytaczany troskliwie w inseratach, w których też streszcza zalety tej karmy, bo nazywa ją karmą zdrowotną (*Sanitätsfutter*) dla wszystkich rodzajów zwierząt, potem najlepszą i najtańszą karmą cukrową, zawierającą około 40% cukru i 9% proteinu, wreszcie dla wzmocnienia reklamy przytacza bardzo sprytnie, że w instrukcji do karmienia koni służbowych, wydanej ze strony wojenno-ministryjalnej (*Kriegsministeriumell*) poleconą jest torfmelasa. Ta ostatnia wzmianka zrobiona jest oczywiście w przypuszczeniu, że przy wierze w nieomylną pruską w sprawach, jakakolwiek styczność mających z wojskowością, będzie to najle-

pszem poleceniem i w czem niezawodnie do pewnego stopnia się nie zawiódł. Skutek był ten, że popyt za jego patentowanym preparatem stał się tak znacznym, że obecnie w kilku miejscach bywa na większą skalę wyrabiany.

P. Schwartz nie liczył się jednak z bardzo ważnymi, dla rolnictwa bardzo pożytecznymi i w Niemczech też, jak należy, przez rolników cenionymi instytucjami, t. j. z rolniczymi stacjami doświadczalnymi, które musiały zwrócić uwagę na coraz głośniej zalecaną Torf-melase i musiały się nią nawet na żądanie wielu rolników zajmować coraz szczegółowiej. Początkowo zdania były niejasne, nie całkiem ze sobą zgodne — inaczej też na razie być nie mogło w obec materiału, jeszcze nie dosyć nawet przez praktyków wypróbowanego, a przez doświadczalnie mało zbadanego nie tylko w całości, ale i w swych głównych składnikach: melasie i miale torfowym. Melasa jako materiał, zawierający cukier, była wprawdzie wielokrotnie badana jako materiał do wyrobu alkoholu, ale badania jej jako materiału pokarmowego, nie były dosyć wyczerpującymi, pozostawiły też kilka punktów niedostatecznie wyjaśnionych, mianowicie co do jej związków azotowych, i przypalonych, mogących wpływać na trawienie i zdrowotność melasy. Co do torfu jednak można powiedzieć, że był on w dziedzinie odżywiania zupełnie nowym przybyszem. Torfem wprawdzie palono i badano jego wartość opałową w różnych przeróbkach, badano jego znaczenie dla roślinności i dla gleby, ze względu na meliorację torfowisk i że był używany na ściódkę stażenną w stanie naturalnym, jako miał, albo jako wołok, — desinfekcyonowano nim kloaki i t. p., ale żadnemu z gospodarzy nie przyszło nawet na myśl zaliczenie torfu między materiały, mogące wchodzić w skład pożywienia zwierząt domowych, bo niejednen widywał bydło lub konie, które wybierawszy na torfowisku ostatnie listeczki najlichszych turzyn, nie próbowały nigdy spasaniasia nie tylko torfu, ale nawet najbujniej rosnącego torfowca (*Sphagnum*), z którego dopiero po obumarciu i zbrunatnieniu (storfieniu) powstaje torf mchowy, najjałowszy z torfów.

Niepewność co do torf-melasy trwała jednak dosyć krótko, bo niebawem zapatrywania zaczęły się ustalać, i kierownicy stacyj doświadczalnych, nie oświadczać się wprawdzie przeciwko Torf-melase, jako karmie, oświadczaeli wielokrotnie, że wartość jej odżywcza opiera się tylko na melasie, a nie na torfie, który odgrywa tu rolę podrzędną środowiska, umożliwiającego tylko wygodne domieszanie i podsywanie melasy, bez wszelkiego znaczenia odżywczego. I tak na posiedzeniach Związku rolniczych stacyj doświadczalnych, odbytych 18. i 19. września 1897 w Harzburgu, uchwalono wprawdzie rezolucję: „Wartość mieszanin melasowych oblicza się podług ceny targowej materiałów mieszanych składających, a więc melasy i dodatków do niej“. Rezolucya ta odnosiła się jednak tylko do mieszanin melasy z karmami posilnymi, a nie z miałem torfowym i żeby nie było w tym względzie wątpliwości, zastrzegł dr. Lehmann z Getyngi, opierając się na własnych doświadczeniach, że „w Torf-melasie składniki torfu należy uważać wszystkie jako niestrawne“. Z tem łączą się dalsze oświadczenie profesora Maerker'a, że „stacya doświadczalna w Halle nad Saalą oznacza wartość Torf-melasy tylko podług zawartości melasy podając rolnikowi, że melasa jest w mieszaninie w tej a tej ilości. Wtedy dowiaduje się rolnik, jak nadzwyczaj drogo płaci za operację mieszania i co go może naprowadzić na myśl, czy nie lepiej na tem wyjdzie, jeżeli melasę wprost kupi i skarmi“. Na tem posiedzeniu przyjęto też rezolucję, że „przytaczanie zawartości azotu w karmach melasowych, jako surowego proteinu, jak się to jeszcze dzieje w tabelach wartości pasz, jest niedopuszczalne“. Stosuje się to najzupełniej do melasy, w której zawarte związki azotowe nie mają żadnej wartości odżywczej, bo nie należą do grupy proteinowców; podług doświadczeń dra Kellnera.

zrobionych przy badaniach obrotu materji u dorosłego bydła rogatego, związki te przechodzą mało tylko, albo wcale nawet niezmiennione w urynek, co zdecydowanie usuwa związki azotne melasy z szeregu materji przyzwajalnych czyli odżywczych. Wreszcie w przeszłym roku ogłosił prof. dr. B. Schulze z Wrocławia w numerze 94 *D. landw. Presse* artykuł „Die diesjährigen Preise der Handelsfuttermittel“, w którym cenę jednostek odżywczych w Torf-melasie ustanawia najprzód na 16.7 feniga za *kg*, następnie ją redukuje na 15 fen. Spowodowało to pana Schwartz do ogłoszenia artykułu (w *D. land. Pr.* nr. 101 z 1900), w którym chcąc osłabić twierdzenia pana Schulze, robi obliczenia, cytuje powagi naukowe, wreszcie staje w obronie używności torfu, przyzem zapuszcza się niespodziewanie daleko. Cytuje mianowicie: „Dalej znalazł prof. Maerker przy doświadczeniach odżywczych, przeprowadzonych pod kierunkiem profesora Alberta w Lauchstadt, że melasa w pomieszanju z torfem działała tak samo, jak w pomieszanju z otrębami“. Pomimo, że tutaj jest oczywiście mowa tylko o działaniu samej melasy, dedukuje z tego p. Schwartz: „Z tego wynika przecież — całkowicie abstrahując ogólnego szacowania melasowo-torfowej karmy przez praktykę — zupełnie jasno, że takie w nim (t. j. w torfie) zawarte składniki nie są bez wartości i że jemu (t. j. torfowi) należy przyznać taką samą ilość jednostek odżywczych, co otrębom, które może zastępować“ — o kilka zaś wierszy dalej kończy następująco: „I dlaczegożby torf mchowy, używany do patentowanej paszy nie miał mieć w wartości pożywczej. Wprawdzie uczeni obchodzili się z torfem dotąd bardzo po macoszemu, ale tyle przecież jest niewątpliwego, że przez mchowy torfie nie chodzi o rozłożoną albo zmienioną substancję, ale o roślinę (?) różnymi chemicznymi związkami cudownie za konserwowaną“.

Krótko mówiąc, p. Schwarz twierdzi, że torf w Torf-melasie tyle wart co otręby i sam jest pożywszy ponieważ się składa z cudownie zakonserwowanych roślin. Powołuje się zresztą na tablice w kalendarzu Mentzel & Lengerke.

Odezwanie się takie nie mogło zostać bez odpowiedzi — w tym samym numerze i pod wspólnym nagłówkiem umieściła też redakcya czasopisma *„D. landw. Presse“* replikę dra Schulze'go, w której także daje należytą odprawę panu Schwartz.

Między innymi podaje małe obliczenie, odnoszące się do zarzutu, że 6.75 *M* za 100 *kg* Torf-melasy jest ceną nie wyższą jak obecna cena targowa samej melasy, jeżeli się doliczy kosztta bezkowania, straty przez odciek i t. p. Otóż p. Schulz pisze:

„Na 100 *kg* Torf-melasy składa się zwykle 75 *kg* melasy i 25 *kg* miału torfowego. Obecnie kosztuje
75 *kg* melasy (100 *kg* po 5.80 *m*) . . . 4.35 *M*
25 „ miału torfowego (100 *kg* po 2.00 *m*) 0.50 „
razem 4.85 *M*

„Przy 100 kilogramach pozostaje więc różnica 1.90 *m* — bodaj za wiele za bezkowanie, straty i t. p. Jeżeli do ceny 5.80 *M* dodaliśmy jeszcze jaką opłatę frachtową, to na owe wymienione i niewymienione doliczki pozostaje wcale jeszcze znaczna kwota. Do tej kwoty należy pewnie w pierwszej linii zarobek odkrywcy, fabrykanta i kupca. Daleki jestem od tego, żebym zarobek tych trzech uważał za nieuprawniony, ale muszę przeciwko temu protestować, jakoby obecna cena torf-melasy, patrząc ze stanowiska rolniczych konsumentów, nazywaną była „odpowiadającą cenie melasy“. Ktokolwiek nieuprzedzony musi odrazu poznać, że przez wymieszanie z miałem torfowym melasa zostaje w obecnych stosunkach bardzo podrozoną (*arg. verthwert*)“.

Dalej sprowadza p. Schulze cytacje p. Schwartz na ich isttną wartość, nadmieniając tylko, że ten ostatni powołuje się na dwa poświadczenia, wydane przez stacye doświadczalne, w których jednej związki azotu melasy (Torf-melasy) nazwane są proteinami, w drugiej

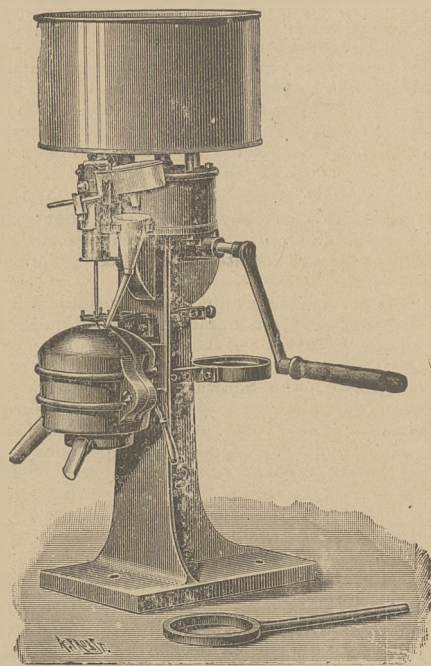
nawet białkiem, ale że na zapytanie p. Schulzego w Halle nad Saalą otrzymał kategorię odpowiedź, że to wyrażenie się nie odpowiada zapatrywaniu stacyj doświadczalnych, a więc i stacyi w Halle (w attecście więc pomyłka ??) — wreszcie nie przeczy, że w tabelach kalendarza Mentzel & Lengerke figurują zawsze jeszcze związki azotne torfu i melasy jako odżywnie, dając tem powód do nieporozumień i co już wielokrotnie było z ubolewaniem wypowiadane, ale nie bywało uwzględniane przez redakcyę tego kalendarza.

C. d. n.

Nowe wirówki do mleka „Mélotte“

z fabryki maszyn rolniczych H. Cegielskiego Tow. akcyjne w Poznaniu.

Separatory te pomysłu *J. Meysa* od pięciu już lat uznane w całych Niemczech jako najlepsze, w roku 1900 ulepszone przez pomysłodawcę uzyskały pierwszą nagrodę nie tylko w Paryżu ale i na powszechnych specjalnych wystawach mleczarskich w Pradze, w Neuss nad Renem, w Darmstadtzie w Elberfeldzie, w Sprendlingen w Krefeldzie i Berlinie.

Wirówka „Mélotte“

z fabryki H. Cegielskiego w Poznaniu.

Odznaczają się one między wszystkimi innymi systemami swem oryginalnem osadzeniem wrzeciona w łożu a mianowicie podczas gdy u wszystkich dotychczasowych systemów wirowych bęben odtłuszczający umocowanym był na prostopadłe stojącym wrzecionie — skutkiem czego powstawały w czasie biegu maszyny przez tarcie mniej lub więcej znaczne straty w sile obrotowej, „Mélotte“ odznacza się charakterystycznym umocowaniem bębna wirującego na wiszącym wrzecionie, ucepionem o jeden tylko punkt trący t. j. o łożo kuleczkowe redukujące tarcie do minimalnych granic przez co cała maszyna odznacza się wielką lekkością biegu i nierównaną wytrzymałością. Wirówki te w ostatnich czasach poddano

ściślemu badaniu w zakładzie mechanicznym akademii rolniczej w Poppelsdorf a mając przed sobą sprawozdanie urzędowe ogłoszone przez Dra Gieselera przytaczamy je dla wiadomości naszych czytelników.

Separaty te, zbudowane podług patentu „Mélotte“, są zaopatrzone we wrzeciono umocowane górą a zakończone hakiem, na którym dopiero zawieszony jest bęben. Pęd wrzeciona, na którym uwieszony jest bęben, odbywa się za pomocą korby ręcznej, działającej na dwoje stożkowych i na dwoje prostych trybów, zaopatrzonych przy maszynie na stole umocowanej w 62 i odpowiednio do tego 15 lub 68 względnie 16 lub też 105 względnie 15 zębów, a przy maszynie na postumencie umocowanej w 42 i 11, względnie 57 i 14, względnie 73 i 13 zębów.

Szelest trybów tych znacznie łagodniejsze pod wpływem możliwie najdalej posuniętej dokładności w ich wykonaniu, zaopatrzenia ich w oponę, dającą się szczerzenie zamykać i wreszcie dzięki wykonaniu ostatniego trybu z masy rógowej i wulkanizowanej (Vulkanfiber) a nie z metalu.

Dalsze ulepszenia godne uwagi są następujące:

a) dla ułatwienia biegu zostało wrzeciono z bębniem osadzone w łożysku kuleczkowem,

b) foremki dziurkowane w kształcie gwiazd, zakładane we wnętrzu bębna, wykonane są z aluminium t. j. z metalu niepodlegającego rdzewieniu i b lekkiemu.

c) za pomocą nowego automatycznie działającego hamulca można bęben w czasie biegu w przeciagu jednej minuty zatrzymać.

Puszczenie w ruch, kierowanie i czyszczenie maszyny jako też regulowanie dopływu mleka jest nadzwyczaj prostem i łatwym.

Z mleka świeżo wydojonego zawierającego 3,9; 4,3 i 4,1% tłuszczu osiągnięto według analizy stacyi doświadczalnej Towarzystwa Rolniczego na prowincyje Nadreńskie rezultaty następujące:

Numer doświadczania	Temperatura mleka tłustego	Obroty korby w minucie	Ilość przerabianego mleka tłustego w kilogramach na godzinę	100% tłustego mleka wydało:		Zawartość tłuszczu w odtłuszczonym mleku w %
				mleka jałowego w %	śmietany w %	
1	34,5°C	60	124,3	84,1	15,9	0,11
2	33,0	60	118,4	84,2	15,8	0,12
3	34,—	59	121,9	81,2	18,8	0,14
4	33,—	60	121,2	81,0	19,0	0,14

A. Próby z separatorem na stole umocowanym znaku E o wydajności 100 litrów na godzinę

1	34,5°C	60	124,3	84,1	15,9	0,11
2	33,0	60	118,4	84,2	15,8	0,12
3	34,—	59	121,9	81,2	18,8	0,14
4	33,—	60	121,2	81,0	19,0	0,14

B. Próby z separatorem na postumencie umocowanym No 00, przerabiającym 100 litrów na godzinę:

1	31,—	64	104,3	87,6	12,4	0,03
2	30,5	60	102,4	85,8	14,2	0,04
3	30,—	60	106,4	85,—	15,—	0,05
4	29,—	60	96,0	86,1	13,9	0,04

Powyższe zestawienie wykazuje nader korzystne odtłuszczenie w stosunku do rodzaju gęstości śmietany.

Obydwie maszyny wymagają nadzwyczaj mało siły pędowej. Mała maszyna E rozpedzona była ciężarkiem zniżającym się o 1 mtr. w sekundzie a ważącym 4,3 kg., większa zaś No O ciężarkiem ważącym tylko 2,5 kg. Obie maszyny wymagają zatem tylko małą częścią siły ręcznej odpowiadającej jak wiadomo przy 8 godzinach pracy wadze 8 kg.

Prof. Dr. Gieseler.

Fabryka H. Cegielskiego w Poznaniu dostarcza te wirówki w szesciu wielkościach oznaczonych Numerami Nr 0 Nr 00 Nr 000 Nr I Nr II Nr III przerabiające 70 100 150 200 275 450 litr. w cenie 190 220 260 340 410 i 530 mar.

KRONIKA.

Ś. p.

Kazimierz Pańkowskiprzez 41 lat prof. kraj. wyższej Szkoły rolniczej
w Dublinach.

b. dyrektor Szkoły dublańskiej, b. długoletni nauczyciel niższej Szkoły rolniczej w Dublinach, b. członek Komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, członek wielu Towarzystw rolniczych w kraju i za granicą.

opatrzony św. Sakramentami zasnął w Bogu d. 14. lipca br. w Mokrzeżach pod Samborem w wieku lat 63.

Pogrzeb odbył się dnia 16 lipca b. r. w Mokrzeżach.

We wtorek dnia 23. lipca o godzinie 10 rano odbędzie się w kaplicy zakładowej w Dublinach

Nabożeństwo żałobne

za spokój duszy ś. p. profesora Pańkowskiego, na które uczniowie i znajomi zmarłego zapraszają

Profesorowie Akademii rolniczej w Dublinach.

W Dublinach dnia 14 lipca 1901 r.

Z powodu śmierci śp. Profesora Kazimierza Pańkowskiego. W d. 14. lipca 1901 r. zmarł w Mokrzeżach śp. Kazimierz Pańkowski, który lat 41 był profesorem kraj. Wyższej Szkoły Rolniczej w Dublinach i przez ten czas położył niezapomniane zasługi tak dla tej instytucji, jak i dla całego kraju, kształcąc dwa pokolenia rolników polskich.

Grono profesorów Akademii Rolniczej w Dublinach, pragnąc uczcić pamięć swego nieodżałowanego Kolegi, postanowiło oprócz złożenia skromnego wienca z kwiatów Dublańskich stworzyć dla popierania prac naukowo-rolniczych polskich fundację imienia śp. zmarłego.

Na ten cel złożyło na razie kolegium profesorów w Dublinach kwotę 500 koron. Liczni, po całym kraju rozsiadani, swego dawnego nauczyciela i przewodnika tak kohejącego uczniowie i przyjaciele śp. zmarłego oraz wszyscy rolnicy poprą niewątpliwie materialnie myśl grona profesorów.

Składki nadsyłać można pod adresem kasy krajowych zakładów Dublańskich w Dublinach pod Lwowem.

W imieniu grona profesorów

K. Szulc.

Egzamin w Czernichowie. W dniu 12 b. r. odbył się w krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie w obecności delegata Wydziału krajowego radcy Dr. Szyszyłowicza i delegatów kuratoryj: kuratora szkoły Dr. Witolda Miliesowicza i Dyrektora studjum rolniczego w Krakowie prof. Dr. E. Godlewskiego egzamin główny uczniów kursu III. Do egzaminu siałą 6 uczniów, a mianowicie: Kobylański Jan, Murzynowski Konstanty, Nawrocki Stanisław, Przybojewski Bronisław, Zarzycki Tadeusz, Żorawski Stanisław. Wszyscy powyżej wymienieni uczniowie złożyli egzamin główny dobrze, a Jan Kobylański z odznaczeniem i przyznaniem nagrody z zapisu śp. Napoleona Jeleńskiego.

Stan chmielników w Galicji. Dosyć jest pomyślny, po ostatnich d-szczach chmiel mocno podrośł, gdy dotąd z powodu wiosennej posuchy trzymał się dość nisko. W ogóle zdaje się zapowiadać plon dobry, tym więcej że o szkodnikach nie słyhać z nikąd. Z innych krajów Austriackich doniesienia o chmielu są bardzo różne. W Austrii górnej jest chmiel w ogóle dobry, w Styrii tylko w południowej części zadowalnia. Z Czech do-

noszą o bardzo ładnych nadziejach na urodzaj chmielu, jedynie w kilku miejscowościach ucierpiał w czasie zimnych nocy w czerwcu i od mszy. Na Morawach mszyce także wystąpiły bardzo obficie, ale mimo to urodzaj ogólny zapowiada się dobrze.

Żniwiarki wiążące słomą. Ponieważ koszt szpagatu lub drutu przy żniwiarkach wiążących dość jest wysoki przy wielkich przazarach przeto usiłowano w Ameryce wynaleść sposób automatycznego wiązania snopów słomą przez samą maszynę. Konstrukcyje w tym celu obmyślane zawodziły dotąd jednak w praktyce. Żniwiarki takie wiązały mianowicie albo powrośkami poprzecznie skręconymi na maszynie i umieszczonymi w zwojach przy żniwiarce jak szpagat, i wtedy ta masa słomy obciążała zbyt znacznie żniwiarkę, albo wiązały żdźbłami tego samego zboża jednakże nie pewnie i słabo. Obecnie donosi jedno z biur patentowych, że wreszcie skonstruowano w Ameryce w Massachusetts, żniwiarkę wiążącą powrośkami z tej samej słomy którą tnę. Byłoby to zapewne niemają przy zbiorze korzyść ale choć „Wszystko to być może, Jednak to jeszcze między bajki włożyć“.

Nowa odmiana rajgrasu. Prof. Schribeaux z instytutu rolniczego w Paryżu przedstawił na ostatniem posiedzeniu tow. rolniczego francuskiego odmianę rajgrasu angielskiego znalezionej przez siebie. Odnacza się ona dużo silniejszym wzrostem i bujnym wyglądem oprócz pewnych różnic morfologicznych. Zwraca przy tej sposobności prof. Schribeaux uwagę, że za mało się w ogóle robi w kierunku ulepszenia naszych uprawnych roślin pastwennych i traw, a zdaniem jego przez umiejętną hodowlę możnaby do znakomych dojść wyników.

Nieprawidłowości przy porodach u świń. W Landw. Wochenbl. f. Schleswig — Holstein znajdujemy następujący artykuł o nieprawidłowościach u świń ras szlachetnych: Zdarza się czasem, że ostatnie prosię zostaje zatrzymane w pochwie, w tych wypadkach część błon płodowych wisi na zewnątrz i często bardzo jest się tego przekonania, że poród już ukończony i że tylko łożysko nie odeszło jeszcze. Błony płodowe jednakże budzą podejrzenie, że jeszcze jeden płód pozostał. Z reguły maciora wówczas mocno choruje, traci apetyt zagrzebuje się w słomę i traci mleko. W takich wypadkach chodzi o wydotanie tego ostatniego prosięcia, że jednak ręką nie można tego dokonać więc z konieczności porzastać trzeba na wystrykiwaniu macicy $\frac{1}{3}$ $\frac{0}{10}$ rozeznym lyzolu z pomocą hegara. Po kilkakrotnem wystrykaniu powoli wydalonym zostaje prosię — oczywiście już nieżywe i często nadspite. Po jego usunięciu należy jeszcze przez parę dni wymywanie wewnątrz lysolem prowadzić.

P. W. M. Przypuszczenie pańskie jest zupełnie słuszne, niema może niebezpieczniejszego niszczyciela ikry, narybku i młodych rybek jak właśnie kaczki. Szkoda w rybach przez nie zarządzona może być bardzo znaczna. Chłów kaczek i chów ryb w tym stawie pogodzić się już chyba nie da.

K. M.

Pytania i odpowiedzi.

Odpowiedź na pytanie 51. Odłuszczone mleko powinno się z reguły podawać cielętom przygotowane, gdyż według twierdzenia niektórych hodowców, podawanie mleka odłuszczonego w stanie przegotowanym powoduje rzadziej biegunkę u cieląt aniżeli podawanie tegoż w stanie surowym a następnie przystość wagi żywej u cieląt karmionych przegotowanym mlekiem jest przy równych zresztą warunkach większy, aniżeli przystość u cieląt karmionych mlekiem nieprzegotowanym. Niedogodność, jaka powstaje przy użyciu mleka przegotowanego jest ta, iż zwykle mleko gotowane przez niedbałą służbę na zbyt gwałtownym ogniu, nabiera smaku przepalonego mleka, któremu cielęta jeśli nie zupełnie gardzą, to przynajmniej niechętnie go piją, co korzystnym nazwać nie można. Z tego więc względu radziłbym pić mlekiem nieprzegotowanym, chyba że zachodzi obawa znajdowania się prątków grzybiczych w mleku, w którym to wypadku należy bezwarunkowo zarządzić silne przegotowywanie mleka. Ażeby jednak być pewnym dobrego wyniku pojąć cielęta mlekiem odłuszczone surowem i ochronić cielęta od tak bardzo niepożądanego biegunki należy 1) podawać cielętom tylko świeże mleko

odtłuszczone. Mleko, które przybrało już błękitnawy odcień*) jest niezdrowe, może bowiem spowodować silną biegunkę. 2) Mleko odtłuszczone surowe podawać ogrzane do 35°C takie silniejsze podgrzanie jest z tego względu korzystne, że cielecia na mleku ciepłym (35°C.) o wiele lepiej na wadze przybývają aniżeli te, które piją mleko zimne a choćby nawet i letnie. 3) Podawanie mleka surowego odtłuszczonego zaczynać od bardzo małych dałek — najlepiej zastępując dziennie pół litrę mleka całego pół litram mleka odtłuszczonego.

*) Błękitnawy odcień przybiera mleko przechodzące ze stanu słodkiego w stan kwasny a więc mleko na pół kwaśne.

Wiadomości handlowe.

Ziemiopłody.

Lwów, 17. lipca. Pszenica gotowa 7-50—7-75, nowa 6-75—7-25, żyto gotowe 6-25—6-50, nowe 5-50—5-75, owies obrobny gotowy 7—7-10, nowy 4-75—5-25, jęczmień pastewny 5-25—5-75, brow. 6—6-50, rzepak —, nowy 11-60—12— Inianka —, —, groch pastewny 6-50—6-75 do gotowania 7-50—9' wyka —, —, bobik 5-75—6—, hreczka 7-80—8-20, kukurudza gotowa 6—6-20, stara —, —, chmiel za 56 kg. 55 —65—, koniczyzna czerwona —, —, biała —, —, szwedzka —, —, tymotka —, —, spirytus loco za 50 litr. gotowy paritas Tarnopol 16-50—17— na termin, 15-25—15-75.

Uspობienie lepsze ceny wykazują zwykle.

Bank rolnicy we Lwowie.

Redaktor odpowiedzialny *Dr. Kazimierz Micyński.*
Nakładem galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego

Czytelników naszych prosimy, aby zamawiając cokolwiek podług inseratu w naszym piśmie powoływali się zawsze na „Rolnika“.

Oryginalne nasienie

Rzepy : bawarskiej okrągłej 1 zlr. 9-50
ściernianki : długiej 1 zlr. 9-50
Turnip sang. kulisty 1-20 11-50

poleca handel nasion

L Freege w Krakowie

1 3

Do

DOMU DLA ZIEMIAN we Lwowie.

Ze sprowadzonej w r. 1900 wiązalki Mc. Cormicka jestem w zupełności zadowolony; pracuje ona bez zarzutu i nie wydarzyła się potrzeba żadnej naprawy, przekonałem się że wiązalka stanowi znaczną oszczędność w kosztach zbioru i mogę ją polecić.

Skowiatyn.

Chamiec m. p.

Dom komisowy dla bydła

H. Laufer
w Pradze

poleca się Szanownym PT. Właścicielom dóbr prowadzącym opasy do sprzedaży wszystkich rodzajów

bydła opasowego i chudego

na Pragskim centralnym targu na bydło. (Referencje galicyjskich Właścicieli dóbr na życzenie przesyła).

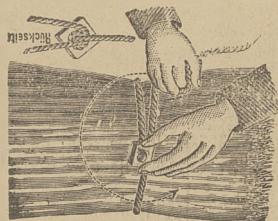
Znakomite dziełko prof. Dra **Franka** i Dra **P. Soranera**

„Choroby roślin“

ochrona roślin uprawnych przeciw różnym szkodnikom i pasorzytom. Liczne rycininy w tekście i 8 tablic kolorowanych.

Do nabycia w biurze komitetu c. k. Tow. Gosp. we Lwowie. (Cena dla członków 2 kor.).

Wiązalka do szybkiego wiązania snopów

z drewnianymi 15 mm długie 5 mm grubość za 1000 sztuk K. 12
Jakoteż wszystkie wyroby powożnicze do stareza

Wiedeńska parowa fabryka powroźnicza
Ludwik Machofsky

Wiedeń I. Operngasse 4.

6-9

Pomoc przy porodach u krów

poradnik dla gospodarzy wiejskich
na podstawie długoletniej praktyki
opracował

Teofil Sochaniewicz

krajowy nauczyciel weterynaryi.

Z licznymi rycinami.
do nabycia po cenie 1 K. 20 h.

w Redakcyi Rolnika

Lwów, ul. Słowackiego 1. S.

Zarząd dóbr Krasieczyn

ma na sprzedaż b. pięknego 2 letniego barana rasy oxfordzkiej. Cena franco stacya Przemysł 1-3 60 koron.

W Hulczu

o. p. loco stacya kolei Beż są na sprzedaż **BUHAJKI** pełnej i pół krwi rasy **Simmenthalskiej** po 40 i 50 ct, za kilo żywej wagi z obory zarodowej, a z chlewniej zarodowej pełnej krwi rasy **Yorkschir** **PROSIETA** 2, 3 i 4-miesięczne. Bliższa wiadomość Zarząd dóbr. 2-8

PICCOLO

Wiatrak z pompą

za 300 koron

pracuje przy najniższym wietrze.

Cenniki darmo i opłatnie.

„**AGRICOLA**“

techniczne biuro M. SCHWARZ'A

WIEN, XX/2 Pasettistrasse 29.

Wedociagi publiczne i prywatne. 5-10

Wyłączne Zastępstwo na Galicyę i Bukowinę

Plugi.

jedno i Wieloskibowe z fabryki
BRACI EBERHARDT w Ulm

Grabiarki poprawne Hollingwortha,
patentowane siewniki uniwersalne i do nawozów sztucznych,
walce i wszelkie maszyny rolnicze z fabryki
Tow. akc. prz.

Th. Flöther w Gassen

dostarcza

Bank rolniczy we Lwowie

!!! Ważne dla P. T. Obszarów Dworskich !!!

PIOTR MIKOLASCH i SPÓŁKA

polecają po cenach najniższych towar pierwszorzędnej jakości, jakoto:
WERNIKSY i OLEJE, lakiery i pokosty do wszelakiego użytku,
Masy i farby do podług, woski

Pędzle wszelkiego rodzaju, gąbki, lak, atrament
PIPY do beczek, GAZY na pytle

Środki dezynfekcyjne (jak krescylina, lyzol i t. p.)

Przyrządy i przybory do czyszczenia i leczenia koni i bydła,
ŚRODKI OWADOGUBNE.

Wiaderka, hydronety, latarnie gospodarskie

Pasy do maszyn, gurdy, rzemyki, śruby, węże gumowe i konopne
Płyty i sznury do kotłów, holendry

Ceraty, chodniki, rogóżki i podściółki, oliwy, zapalki

SZPAGATY, SZNURY

Środki do czyszczenia metali, jak proszek, mydło, pasta i t. p.

Farbka, krochmal, mydło do prania, świece

Smarowidła, czernidła i lakiery do skór i uprzęży

SZCZOTKI, GRZEBIENIE — ARTYKUŁY GUMOWE

etc., etc.

Sklep i magazyny w domu własnym, ul. Kopernika l. l.

Cenniki na żądanie gratis.

28-52

Marka ochronna!

Marka ochronna!

Porkin wyśmienity środek do tuczenia świń.

Porkin powiększa nadzwyczajnie chęć do żarcia.

Porkin zawiera pożyteczne części dla organizmu świń.

Porkin zapobiega różom, zatwardzeniu żołądka i t. d.

Porkin ulepsza mięso, czyni je miększym, cięszym i bielszym, ułatwia trawienie, co też przyjemny smak sprawia.

Porkin 5 dkg. (2-3 łyżki s. ołowe) dla 3 świń 50 dkg. (1 pakunek) dla 30 świń, 1 kg. dla 60 świń, raz dziennie do strawy wnieoszony sprawia po 8-10 dniach, nadzwyczajne polepszenie.

Porkin daje się chudym świniom nie chciwym żarcia.

Porkin drażni gruczoł ślinny, sprawia silniejszą odłączenie śliny i dlatego lepsze trawienie.

Porkin zapobiega ubyciu większej części pokarmu przez ekskrementa.

Porkin spowoduje szybkie rozwinięcie, wyborne tuczenie i stałe zdrowie.

Porkin oplaca się stokrotnie.

Porkin kosztuje: pakunek 30 porcy 50 dkg. 1 korona zasyla się także w beczkach po 100 kg.

Skład Porkinu Wiedeń IX Bleichergasse 6.

Pompy Wagi

wszystkich rodzajów dla domowego i publicznego użytku, dla gospodarstw budowlanych i przemysłu.

Towarzystwo komandytowe dla fabrykacji pomp i maszyn

kurki, pipy, rury, węże gumowe i konopne.

W. Garwens, Wiedeń

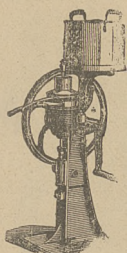
nowych porównanych konstrukcyj

Decymalne, centesymalne, przemiennowe i mostowe

z drzewa i żelaza dla celów handlowych, fabrycznych, gospodarskich i innych.

I. Schwarzenbergstrasse 6.
I. Wallfischgasse 14.

Katalogi gratis i franco. Do dostania we wszystkich składach maszyn, u pomparzy, etc. Żądać Garwensa: Pompy i Wagi!

Najlepsze zużytkowanie mleka, największy wydatek masła i najlepsze masło

są tylko wtedy możliwe, jeżeli się oddziela śmietankę z mleka za pomocą centryfugi

ALFA SEPARATOR

1/4 miliona centryfug w użyciu, 500 pierwszych nagród, Grand Prix Paris 1900.

Wszelkie przyrządy potrzebne w gospodarstwie mlecznym: Kierźnie, wygniatacze, chłodnice, naczynia i konwie z blachy stalowej.

[Zakładanie zupełnych mieczarń ręcznych i parowych.

TOWARZYSTWO AKCYJNE

ALFA SEPARATOR

17-35

Wiedeń XVI. Gangelbauergasse Nr. 29.

Cenniki i pouczające broszury darmo. — Należy żądać „Alfa-Mittheilungen“.

Miechy hormaszyny, kowadła stal. śróbszaki, sznajdzy 11 d. wagi na bydło, pompy do spirytusów i silkawki polecają najtaniej

I. NEUBERGER i Ska
Lwów, Grodecka 53.
Maszyny rolnicze
Wichterlego.

DYREKCJA
krajowej niższej szkoły rolniczej
w Suchodole, p. Krosno
ma do umieszczenia
KILKU UKOŃCZONYCH UCZNIÓW
jako pomocników (pisarzy) gospodarskich.

2-3

„Perkun“
Fabryka maszyn we Lwowie
Filia Rzeszów
wyrabia jako specjalność
Młynki do czyszczenia zboża
Cenniki maszyn rolniczych wysyłamy na żądanie.

WIEPRZE CHUDE
najmniej 8-mio miesięczne
kupuje
pierwszy galicyjski zakład
Tuczenia trzody chlewnej
we Lwowie. Snopkowska 46.

2-3

Z obory zarodowej półkwi Ol-
denburgskiej
w Brześlanach jest do sprzedania 12 buhajków
w różnym wieku. — Zarząd dóbr Brześciański
poczta Bajterowice udzieli bliższych szczegółów

3-6

Najwyższe odznaczenia od c. k. Tow. Go-p. we Wiedniu, od Wys. Minist. rolnictwa i od Akademii wynalazków w Paryżu.

Znakomite siewniki rządowe

MONTANIA

oryginalne **Wichterlego** polecają po cenach fabrycznych

J. NEUBERGER i Sp.

Lwów, ul. Grodecka 53.

Główne zastępstwo fabryki Wichterlego w Prościejowie.

Zalety: Jedyne przestawny wał siewny z niezmiennającymi się trybami, bez żadnego regulatora służy do wysiewu wszelkich gatunków ziarn, jest nadzwyczaj lekki siewe równomiernie tak na **równinie** jak na **pochyłościach**: niejednostajna jazda w czasie obsiewu górzystych przestrzeni i raptowne szarpnięcia nie wywierają na dokładny wysiew żadnego wpływu.

KOMITET C. K. GAL. TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO

we Lwowie, ul. Słowackiego 8

sprowadza dla członków swoich

wszelkie nawozy sztuczne

wedle warunków specjalnego cennika.

Rabaty przyznane Komitetowi przez fabryki przy odbiorze wielkiej ilości nawozów rozdziela się z końcem roku pomiędzy odbiorców.